

Fragmenta in epistulam ii ad Corinthios (in catenis)

583 2 Kor 1,5–7 Οὕτως διὰ τοῦ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις. περισσεύουσι μὲν, φησίν, ἐν ἡμῖν οἱ πειρασμοὶ καὶ αἱ θλίψεις, ἀλλὰ καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον περισσεύουσιν αἱ παρακλήσεις. πῶς; ὅτι οὐ μόνον διασκεδάζουσι τὰς θλίψεις, ἀλλὰ καὶ χαίρειν παρασκευάζουσι καὶ στεφάνους καὶ βραβεῖα προξενοῦσιν. Ἡ καὶ οὕτως· Εἴτε δὲ θλιβόμεθα. ἀπὸ κοινοῦ τὸ θλιβόμεθα· εἴτε γὰρ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας θλιβόμεθα. Καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν ὑπὲρ ὑμῶν. ποία ἐλπίς; ὅτι ἐνεργουμένη ἔσται ἐν ἡμῖν ἡ σωτηρία, κἂν τὰ αὐτὰ ἡμῖν καὶ ὑμῖν συνενεχθεῖ παθήματα. Ἡ οὕτως· πῶς παρακαλούμενοι ὑπὲρ τῆς ὑμῶν σωτηρίας παρακαλούμεθα; ἀπόδειξιν, φησίν, ἐντεῦθεν καὶ γινώσκιν ἀναμφισβήτητον λαμβάνοντες, ὅτι καὶ ὑμεῖς παρακληθήσεσθε, ὥστε οὐδὲν ἦττον ἐν οἷς αὐτοὶ ῥυόμεθα τῶν πειρασμῶν παρακαλούμεθα, ἀλλ' ὁμοίως καὶ ἐν οἷς σαφῶς ἴσμεν καὶ πεπείσμεθα ὅτι παρακληθήσεσθε καὶ ὑμεῖς. πόθεν δὲ τοῦτο δῆλον; αὐτόθεν, φησίν· ὥσπερ γὰρ ἔστε κοινωνοὶ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν θλίψεων, οὕτως ἔσεσθε καὶ τῆς παρακλήσεως. Εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως. κἀνταῦθα ὁμοίως ἀπὸ κοινοῦ τὸ παρακαλούμεθα. Ὅτι ὥσπερ κοινωνοὶ ἔστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως. ὀρώντες γὰρ ἡμᾶς παρακαλουμένους 584 εὐέλπιδες ἔσεσθε καὶ ὑμεῖς, ὅτι ἐπειδὴν πειρασμοῖς περιπέσητε, παρακληθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ὥσπερ καὶ ἡμεῖς· ὥσπερ γὰρ κοινωνοὶ γίνεσθε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως κοινωνήσετε. παράκλησις δὲ εἴη ἂν ἡ τὸ περιαιρεθῆναι τοὺς πειρασμοὺς καὶ ἀπροσδοκῆτως ἐκ τῶν περιεστηκότων δυσχερῶν ἀπαλλαγῆναι, ἢ καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς μέσοις ὄντα τοῖς δεινοῖς εὐψύχως καὶ γενναίως φέρειν τὰ συμπίπτοντα, τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι νευρούμενον, ὃ οὐκ ἂν γένοιτο, μὴ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν χεῖρα ὑπερέχοντος. 2 Kor 1,9–12 Ὡσπερ λέγομεν· ἀπεκρίθη ἡ νόσος εἰς υἰγίαιαν ἢ εἰς θάνατον, τοῦτ' ἔστιν ἐξέβη, ἐτελέσθη, ἀπετελεύτησεν, οὕτως καὶ νῦν ἀπόκριμα θανάτου τὸ τέλος αὐτοῦ χρῆ νοεῖν καὶ τὴν ἔκβασιν· ἠπορήθημεν γὰρ, φησί, τοῦ ζῆν καὶ μετὰ νεκρῶν ἐλογίσθημεν, οὐχ ὑφ' ἐτέρων ἀλλ' αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἔσχατον καὶ τὸ τέλος τοῦ θανάτου κατιδόντες καὶ λογισάμενοι. ὁ δὲ οὐδὲ λογισάμενοι φησίν, ἀλλ' ἐσχῆκαμεν τὸ ἀναμφίβολον τοῦ θανάτου καὶ παρεστηκὸς ἐνδεικνύμενος. οὕτως ἦν ἡ θλίψις καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ δύναμιν, ὥστε ὁ Παῦλος ἤδη τεθνηκῶς ἦν ὅσον τῇ δυνάμει αὐτοῦ. γεγονῶς δὲ τοῦτό φησιν· καὶ παρ' ἐλπίδας ἐζήσαμεν, ἵνα ἐν μηδενὶ ὦμεν τεθαρρηκότες ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς. τῷ ἐγείροντι, φησίν, ὃς καὶ ἡμᾶς νεκρωθέντας νῦν ἠγειρεν· καὶ γὰρ τὸ ἀπόκριμα, φησί, τοῦ θανάτου ἐν ἑαυτοῖς ἐσχῆκαμεν, καὶ τοῦτο οὐχὶ ἄλλων περὶ ἡμῶν ὑπολογισαμένων ἀλλ' αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ οὐκ ἐλογισάμεθα ἀλλ' ἐσχῆκαμεν ὅπερ ἀδίστακτος καὶ βεβαία κρίσις· ὥστε δῆλον εἰ μὴ ὁ θεὸς ἠγειρεν, φησί, τεθνεῶτες ἂν εἴημεν. εἰ δὲ ταῦτα Παῦλος ὁ ἐν ταῖς θλίψεσι πλατυνόμενος, ὁ καθάπερ στεφάνοις καὶ ἀναρρήσει ταῖς θλίψεσι σεμνυόμενος, εἰ ταῦτα ἐκεῖνος λέγει καὶ τὸ πᾶν τῆς σωτηρίας εἰς τὸν θεὸν ἀνατίθησιν, ἡμεῖς τί δρᾶν ὀφείλομεν ἕτερον; ἢ πῶς ἑαυτοῖς θαρρεῖν ὑπαχθέντες οὐκ ἐγκαταλειφθησόμεθα δικαίως ὑπὸ τοῦ σώζοντος καὶ ὑπερασπίζοντος θεοῦ; Ἴνα ἐκ πολλῶν προσώπων, τοῦτ' ἔστι τῶν ὑμετέρων τὴν δέησιν προσδεχόμενος καὶ ἔτι ῥύσεται ἡμᾶς, καὶ ἅμα εὐχαριστηθῇ τὸ εἰς ἡμᾶς αὐτοῦ γεγονὸς χάρισμα. οὐκ εἶπεν δὲ ἵνα ἡ χάρις αὐτοῦ ἢ εἰς ἐμὲ εὐχαριστηθῇ ἢ ἡ βοήθεια, ἀλλὰ τὸ χάρισμα, ὅπερ εἰώθαμεν λέγειν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν καὶ παραδόξων καὶ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ὑπερκειμένων. εἶπεν δέ· τὸ εἰς ἡμᾶς αὐτοῦ χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ, πρότερον εἰπών· ἐκ πολλῶν προσώπων. τί δήποτε; ἢ δηλονότι τῷ μὲν ἐκ πολλῶν προσώπων τοὺς 585 εὐχαριστεῖν ὀφείλοντας δηλῶν, τῷ δὲ διὰ πολλῶν τοὺς τρόπους καθ' οὓς δεῖ εὐχαριστεῖν· οὐ γὰρ ἀρκεῖται δι' ἑνὸς αὐτοῦ τρόπου

εὐχαριστήσαι, ἀλλὰ διὰ πλειόνων. οὕτως ἐστὶν εὐγνώμων, καὶ οὕτως οἶδε μέγα εὐεργέτημα τὸ εἰς αὐτὸν γεγενημένον, μᾶλλον δέ, ὡς ἐκεῖνός φησιν, χάρισμα, ὅτι οὐδὲ ἑαυτὸν ἐξαρκεῖν εἰς εὐχαριστίαν νομίζει, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς πολλοὺς σὺν αὐτῷ, εἰ μὴ καὶ διὰ πολλῶν εὐχαριστήσωσι τρόπων. εἶτα ὑπὲρ ὑμῶν φησιν· τί δήποτε συνυπουργήσομέν σοι τῇ δεήσει; τί δήποτε εὐχαριστήσομεν; ὅτι τὸ ῥυσθῆναί με καὶ ἔτι ῥύεσθαι με, φησίν, οὐκ ἔστιν ἐμὴ βοήθεια μόνον καὶ παράκλησις, ἀλλ' οὐδὲν ἦττον καὶ ὑμετέρα. συνυπουργήσατε οὖν τῇ δεήσει καὶ εὐχαριστήσατε ὡς ὑπὲρ ὑμῶν ταῦτα ποιοῦντες· ἡ γὰρ ἐμὴ παράκλησις καὶ σωτηρία ὑμετέρα ἐστίν. καὶ τοῦτο οὐχὶ νῦν, φησί, λέγω παραινῶν, ἀλλὰ καὶ καυχῶμαι ἀεὶ ἐν τούτῳ, ὅτι οὕτω διακεῖσθε ὑμεῖς πρὸς ἐμὲ ὡς τὴν ἐμὴν σωτηρίαν καὶ παράκλησιν ὑμετέραν ἠγεῖσθαι· ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν, φησίν, αὕτη ἐστίν, τὸ οὕτω διακεῖσθαι ὑμᾶς πρὸς ἐμὲ καὶ οὕτως ὑπολαμβάνειν ἐμὲ περὶ ὑμῶν. τίς σε ἔπεισεν οὕτως ἔχειν καὶ καυχᾶσθαι, ὧ Παῦλε; τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεώς μου, φησίν, ἐξ ὧν ἔπραξα εἰς ὑμᾶς, ἐξ ὧν σύννοδα εὐεργετήσας τὰ μέγιστα, ἐξ ὧν περισσοτέρως τῶν ἄλλων ἐν ὑμῖν ἠγωνισάμην. ταῦτά με πείθει περὶ ὑμῶν νοεῖν, ὅτι καὶ ὑμεῖς τὴν ἐμὴν παράκλησιν καὶ σωτηρίαν ἰδίαν ἠγεῖσθε. καὶ διὰ τοῦτο κάγω καύχησιν αὐτὸ ποιοῦμαι, τὴν ὑμετέραν περὶ ἐμὲ στοργὴν καὶ διάπυρον ἀγάπησιν· ἐκ ταύτης γὰρ τίκτεται καὶ τὸ τὴν ἐμὴν παράκλησιν καὶ σωτηρίαν οἰκείαν ἑαυτῶν ἠγεῖσθαι· ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν κατὰ τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεώς μου. ὅτε δὲ ἡ συνειδήσις μου μαρτυρεῖ, ἀναμφίβολου ἢ ἀλήθεια. 2 Κορ 1,13–14 Ἐλπίζω, φησίν, ὅτι καὶ ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε. τί; ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν· οὐχὶ μόνον δὲ ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς ἐμοῦ καύχημά ἐστε. ὡς γὰρ ἐκ μέρους νῦν αὐτὸ τοῦτο ἐπέγνωτε, οὕτως ἐλπίζω ὅτι καὶ τελείως ἐπιγνώσεσθε αὐτὸ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὅτι ἕκαστος ὧν ἔπραξε τὴν ἀντιμισθίαν εὕρισκε· ἐξ ὧν γὰρ εὕρησθε πεισθέντες ἐμοὶ καὶ τῷ κηρύγματι, τότε τελείως ἐπιγνώσεσθε καὶ οὐκ ἐκ μέρους ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καὶ ἐγὼ δὲ ὑμῶν τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν προσαγωγὴν καύχημα ποιήσομαι. 586 2 Κορ 1,15 Καὶ ταύτη τῇ πεποιθήσει. καὶ ἐπὶ ταύτῃ, φησί, τῇ προσδοκίᾳ, ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐλπίδι τῇ καὶ ὑμᾶς ἐμὸν εἶναι καύχημα ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγγυωμένη καὶ ἐμὲ εἶναι ὑμῶν. εἰ δὲ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐλθεῖν ἐβουλόμην, δηλονότι σφοδρὰ καὶ πολλὴ ἦν ἡ βούλησις· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνη ἦν ἀλλὰ διὰ κοινὸν κέρδος καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν, ὥστε ἄκων ἐνεκόπη τῆς βουλήσεως· οὐ γὰρ ἂν ἐκὼν τοιοῦτου κέρδους ἠμέλησα. τοῦτο δὲ βεβαίαν καὶ ἀληθεστάτην τὴν ἀπολογίαν κατασκευάζων τέθεικεν· οὕτως ἐφρόντιζε μηδενὶ, σκανδάλου παρασχεῖν πρόφασιν. Τοῦτο οὖν βουλευόμενος μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἔχρησα; ἀποροῦσί τινες λέγοντες, πότερον ἂ βουλευέται Παῦλος καὶ ἐπαγγέλλεται περὶ τῶν τῆς πίστεως δογμάτων, κατὰ σάρκα βουλευέται καὶ ἐπαγγέλλεται ἢ κατὰ πνεῦμα. εἰ γὰρ κατὰ πνεῦμα, οὐκ ἔσται αὐτοῦ τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὐ οὐ· εἰ δὲ κατὰ σάρκα, πῶς θεῖα; πῶς πνευματικά; τί οὖν φαμεν; ὅτι περὶ τῶν τῆς πίστεως δογμάτων οὔτε τι ἐπαγγέλλεται αὐτὸς οὔτε τι βουλευέται· δεσποτικαὶ γὰρ αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τοῦ τῆς μεγάλης βουλῆς τὰ βουλεύματα, κῆρυξ δὲ μόνον ἐστὶν ὁ Παῦλος καὶ διάκονος, ὡς καὶ αὐτὸς φησιν, μυστηρίων Χριστοῦ. εἰκότως οὖν αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ περὶ αὐτῶν οὔτε βουλευέται οὔτε ἐπαγγέλλεται. ἀλλ' εἰ περὶ τῶν τῆς πίστεως δογμάτων οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ, φαμέν, οὔτε βουλεύσασθαι οὔτε ἐπαγγείλασθαι, κατὰ σάρκα δὲ οὐ δεῖ πάλιν αὐτὸν βουλεύεσθαι· καὶ γὰρ κάκεῖνος ἀποπέμπεται τοῦτο ἐν τῷ λέγειν· ἢ ἂ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βουλεύομαι; εἰ οὖν ἐν μηδετέροις βουλεύεται ἢ ἐπαγγέλλεται, ἐν τίσιν ἄρα ὅλως βουλεύεται ἢ τὰς ἐπαγγελίας ποιήσεται; φαμέν οὖν ὅτι ἔστι θεῖα καὶ ἀνθρώπινα, ἢ εἰ βούλει, πνευματικά καὶ σαρκικά, καὶ τῶν πνευματικῶν δὲ ἔστι διαφορὰ πολλή. ἀλλὰ τέως πρὸς τὸ κείμενον. τὰ μὲν εἰσιν αἱ ἀρεταί, τὰ δὲ αὐτὸς ὁ τοῦ κηρύγματος λόγος, τὰ δὲ οὐκ αὐτὸς μὲν οὗτος ἀλλ' ὅμως ἐκείνοις ἀρμόζων οἱ καὶ τὸν τοῦ κηρύγματος λόγον παρεδέξαντο, ἃ καὶ Παύλῳ ἔξεστιν καὶ βουλεύεσθαι

καὶ διατάττεσθαι· καὶ γὰρ φησιν· ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. καὶ τῶν σαρκικῶν δὲ τὰ μὲν ἐστὶν οἷον ἐναντία τοῦ πνεύματος, τὰ δὲ οὐκ ἐναντία τοῦ πνεύματος, ἕτερα δὲ μόνον καὶ οὐχὶ τὰ αὐτὰ τοῖς πνευματικοῖς. ἐναντία μὲν οἷον δυσσέβεια, 587 ἀπιστία, κλοπή, μοιχεία καὶ τὰ ὅμοια, ἕτερα δὲ μόνον καὶ οὐκ ἐναντία, τροφή, ὕπνος, ἐγρήγορσις καὶ τὰ ὅμοια. ἐπιδεδειγμένων τοίνυν τῶν διαφορῶν τῶν κατὰ τὸ προκείμενον τέως χρησιμεουσῶν, τῶν τε πνευματικῶν καὶ τῶν σαρκικῶν, δεῖ καὶ τοῦτο προσεπιλογίσασθαι, ὅτι ὡσπερ οἷον ἀπὸ τῶν ἐπαγγελτῶν καὶ βουλευτῶν πολλὴ ἀνακύπτει διαφορὰ, οὕτως καὶ ἀπὸ τῶν ἐπαγγελλομένων καὶ βουλευομένων ἀνακύψουσι διαφοραί. οὗτοι γὰρ περὶ ἑνὸς ἐκάστου τῶν εἰρημένων βουλευόμενοι καὶ ἐπαγγελλόμενοι ἢ κατὰ σάρκα ἢ κατὰ πνεῦμα τὴν βουλήν καὶ τὴν ἐπαγγελίαν ποιήσονται. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ κηρύγματος ὁ Παῦλος οὔτε βουλεύσεται οὔτε ἐπαγγελίαν ποιήσεται· κηρύξει δὲ μόνον καὶ διακονήσει καθὼς καὶ ἀφώρισται καὶ ἀπέσταλται. οἱ δὲ ψευδαπόστολοι καὶ βουλεύσονται καὶ ὑποσχέσεις δώσουσιν· καὶ γὰρ δολοῦσι καὶ καπηλεύουσι τὸν λόγον τοῦ κυρίου. περὶ μέντοι τῶν ἀρμοζόντων μὲν τοῖς πιστοῖς, μὴ νομοθετηθέντων δὲ ὑπὸ Χριστοῦ, ἃ καὶ αὐτὰ ἐστὶ πνευματικά, καὶ βουλεύσεται καὶ γνωματεύσει, καθὼς καὶ προέφημεν. καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἐκ τούτου μόνου τὸ ἄπορον λέλυται· εὐρηται γὰρ ἃ καὶ βουλεύσεται καὶ γνωματεύσει καὶ νομοθετήσεται. ὅμως δὲ καὶ ἔτι ῥητέον· περὶ μὲν γὰρ τῶν σαρκικῶν ἃ καὶ ἐναντία ἐστὶ τοῦ πνεύματος βουλεύσεται, ἀλλὰ πνευματικῶς ἐπ' ἀναιρέσει καὶ φυγῇ αὐτῶν, οἱ δὲ ψευδαπόστολοι βουλεύσονται, ἀλλὰ κατὰ σάρκα ἦτοι ἀντικειμένως τῷ πνεύματι. περὶ μέντοι τῶν μὴ ἐναντίων τῷ πνεύματι σαρκικῶν, καὶ περὶ τούτων Παῦλος βουλεύσεται, ἀλλ' ὑποπιέζων ἑαυτὸν, ἀλλὰ λιμῶ καὶ δίψει μαχόμενος, καὶ δηλονότι πνευματικῶς· τούναντίον δὲ οἱ ψευδαπόστολοι. συνελόντι δέ· κατὰ σάρκα μὲν οἷον ἐναντίως τοῦ πνεύματος οὐδαμοῦ ὁ Παῦλος βουλεύσεται, οὐδ' ἐν τισίν, κατὰ σάρκα δὲ οἷον ἐτέρως μόνον παρὰ τὴν τοῦ πνεύματος βούλησιν πολλάκις ἐβουλεύσατο, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ κηρύγματι ἄπαγε οὐκ ἐν τοῖς ἄλλοις πνευματικοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς μὴ ἐναντίοις τοῦ πνεύματος σαρκικοῖς. οὐκ ἠθελε τύπτεσθαι, καὶ ἐτύπτετο· ἀπελθεῖν ἠθελε, καὶ ἐκωλύετο· οὐκ ἠθελεν ἀσθενεῖν Τιμόθεον, καὶ ἠσθένει, καὶ μυρία ἄλλα. αὐτὸς δὲ νῦν τὸ κατὰ σάρκα ἀντὶ τοῦ αὐτεξουσίως, αὐτοδεσπότως, αὐτοκελεύστως ἐξείληφεν. σκόπει δὲ κάκεῖνο· ὁ δὲ βεβαιῶν ὑμᾶς. 2 Κορ 1,21-22 Τὸ δὲ ὁ βεβαιῶν ἡμᾶς καὶ ἐξῆς ἢ κατ' ἔλλειψίν ἐστὶν εἰρημένον ὅλου λείποντος ῥητοῦ, ἢ κατ' ἔλλειψιν μόνης λέξεως τῆς τοῦ ἐστίν, οἷον ὅτι ὁ βεβαιῶν ἡμᾶς καὶ τᾶλλα ποιῶν θεὸς ἐστίν. ἀλλ' εἰ μὲν κατ' ἔλλειψιν λέξεως, εἰς τὸ χρίσας ἡμᾶς ὑποστίζειν δεῖ, ἵνα ἢ ἐξῆς 588 κατὰ τελείαν στιγμὴν ἐπιφερόμενον τὸ θεός, οἷον· θεός ἐστὶν ὁ βεβαιῶν ἡμᾶς καὶ χρίσας ἡμᾶς καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δούς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. καὶ δῆλον ὅτι καὶ ταῦτα τὰ κῶλα τὰ ἐφεξῆς τοῦ θεοῦ κατὰ τελείαν στιγμὴν ἀναγνωσθήσεται. εἰ δ' ὡς κατ' ἔλλειψιν ὅλου ῥητοῦ ἐκληφθεῖη, καὶ αὕτη ἡ πρώτη περίοδος ἕως τοῦ θεοῦ κατὰ μέσην ἀναγνωσθήσεται, καὶ τὸ ἐφεξῆς. τὸ δὲ ἐπὶ τούτῳ ἀπορίαν ἔξει, ἄρα ὡς συνεπινοουμένου τοῦ λείποντος εἰς τελείαν, ἢ ὡς λείποντος εἰς ὑποστιγμὴν ἀποτελευτήσεται. 2 Κορ 1,24 Οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, τοῦτ' ἔστι ἕνεκα τῆς πίστεως οὐ κυριεύομεν ὑμῶν, οἷον· οὐ διὰ τοῦτο ἐγένεσθε πιστοί, ἵνα κυριεύσθε καὶ τιμωρῆσθε ὑφ' ἡμῶν. εἰ γὰρ καὶ τοῦτο ἦν, αὐτοί, φησίν, ἐν τῇ πίστει ἐστήκατε, καὶ οὐκ ἔστι χρεῖα φειδοῦς ἢ τιμωρίας χάριν τῆς πίστεως. τοῦτο δὲ λέγει ἀντίθεσιν λύων δοκοῦσαν ἀνακύπτειν. ὡς γὰρ ἐνίων διαγανακτεῖν μελλόντων καὶ λεγόντων· τί λέγεις ὅτι ἐφείσω ἡμῶν; ἄρα γὰρ διὰ τοῦτο ἐπιστεύσαμεν, ἵνα ἀκούωμεν παρὰ σοῦ ὅτι ἐφείσω ἡμῶν; εἰ γὰρ μὴ ἐφείσω, τί; πάντως ἐκόλασας ἄν; βασάνοις ἐξέδωκας; ἵνα οὖν μὴ ταῦτα διαλογίσωνται, προαπαντῶν λέγει· οὐκ εἶπον τὸ φειδόμενος ὑμῶν, ὡς

ἔνεκα τῆς πίστεως λαβὼν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα ἐφ' ὑμᾶς καὶ τοῦ κολάζειν καὶ τοῦ φεῖδεσθαι, ἀλλὰ φειδόμενος εἶπον μὴ θέλων ὑμᾶς λυπηθῆναι. εἰ γὰρ ἦλθον ἐγὼ λυπούμενος, οἶδα ὅτι καὶ αὐτοὶ βλέποντές με λυπούμενον ἐλυπήθητε ἄν, ἐγὼ δὲ τούναντίον χαρᾶς εἰμι συνεργὸς ὑμῶν πνευματικῆς, ἣτις ἔσται, ἂν τοῦ λυποῦντός με ἔργου ἐξ ὑμῶν ἀρθέντος ἔλθω μετὰ χαρᾶς πρὸς ὑμᾶς· χαρήσεσθε γὰρ καὶ ὑμεῖς δι' ἐμὲ πνευματικῶς. εἶτα ὡσπερ ἐπαποροῦντός τινος· τί οὖν φεύγεις καὶ μισεῖς τὸ λυπεῖν ἡμᾶς; πάλιν ἐπάγει· οὐκ ἀεὶ, φησίν, ἀλλὰ τούναντίον ἐνίοτε καὶ διώκω καὶ στέργω αὐτό, ὅταν διὰ τοῦ λυπῆσαι ἡμᾶς κέρδος εὐρίσκω τὴν σωτηρίαν ὑμῶν. οὐκ ἀεὶ δὲ θέλω λυπεῖσθαι ὑμᾶς, ἀλλὰ διορθωθέντας μᾶλλον ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει εἶναι. 2 Κορ 2,2 Ἐν τῷ εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς τὸ εἰ ἀντὶ τοῦ εἶθε εἰ ληφθεῖη, οὐδὲν ἄσαφές οὐδὲ ἄπορον ἄπαντᾶ. 589 2 Κορ 2,12–13 Δείκνυσι διὰ τούτου τοῦ Τίτου τὸ χρήσιμον, ὅτι χωρὶς ἐκείνου καίτοι θύρας ἀνεωγμένης ὅμως οὐκ εἶχεν ἄνεσιν διὰ τὸ μὴ παρεῖναι αὐτόν. τοῦτο δὲ λέγει καὶ τὸν Τίτον τοῖς Κορινθίοις συνιστῶν ἔμελλε γὰρ πάλιν ἀποστέλλειν αὐτὸν πρὸς αὐτούς καὶ τὴν οἰκείαν σπουδὴν περὶ αὐτοὺς ἐνδεικνύς, ὅτι καίπερ οὕτω χρησιμεύοντος ἐν τῷ κηρύγματι καὶ ἐν πᾶσι τοῦ Τίτου, ὅμως αὐτὸς ἐκείνων τὸ συμφέρον προκρίνει. διὸ καὶ ἀπέστειλε καὶ ἀποστελεῖ αὐτὸν πολλὰ χρήζων αὐτοῦ τῆς παρουσίας. 2 Κορ 3,14 Ἐδόθη τοῖς ἐν παραδείσῳ ἐντολή, ἀλλ' ἤργησε καὶ πέπαυται καὶ οἶονεὶ κατήργηται. ἐδόθη τοῖς περὶ Νῶε, κἀκεῖνη ὡσαύτως ἤργησε καὶ κατέπαυσεν. ἐδόθη τοῖς περὶ Ἀβραάμ, ἀλλὰ καὶ τὰ πλεῖστα ταύτης κατήργησεν ὁ νόμος μυρίαῖς προσθήκαις ἀλλοιώσας καὶ τάξας ἕτερα. ἐδόθη διὰ Μωϋσέως ὁ νόμος, καταργεῖται καὶ παύεται καὶ οὗτος, οὐκ ἐφ' ᾧ ἕτερον εἰσαχθῆναι καὶ πάλιν κἀκεῖνον καταργηθῆναι, ἀλλ' ἐφ' ᾧ ἕτερον εἰσαχθῆναι τὸν εὐαγγελικὸν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα διαμενεῖν. πάντες μὲν οὖν οἱ ἔμπροσθεν καταργήθησαν, ἀλλὰ τέλος καταργουμένου μόνος ὁ νόμος, ἐπειδὴ μετ' αὐτὸν οὐκέτι ἕτερος καταργεῖται. εἰ δὲ ὁ νόμος τέλος καταργουμένου καὶ τὸ εἰσάγον αὐτὸν πρόσωπον δηλονότι τέλος καταργουμένου, ὡσπερ καὶ ὁ τοῦ εὐαγγελίου δοτὴρ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος βασιλεύει καὶ κυριεύει. 2 Κορ 4,1–2 Καὶ τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, φησίν, ἀπειπάμεθα, οἶον· οὐδὲν οὐδ' ἐν κρυφῇ αἰσχύνης ἄξιον διαπραττόμεθα, ἀλλὰ μὴ ἐκκακοῦντες ἐν ταῖς θλίψεσιν ὡς καὶ ὑμεῖς ὁράτε, οὐδὲ κατὰ λογισμὸν ἄλλο τι διανοοῦμεθα αἰσχύνης ἄξιον, οἶον οὐκ ὀλιγωρίαν, οὐκ ἀμφιβολίαν, οὐ δισταγμὸν, οὐκ ἀχαριστίαν, οὐκ ἄλλα τι κατὰ δianoian ἀναδεχόμεθα. ἀλλ' ὡσπερ ἐν τῷ φανερωῦ οὐκ ἐκκακοῦμεν, οὕτως οὐδ' ἐν τῷ κρυπτῷ αἰσχύνης ἄξιόν τι λογιζόμεθα, ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς αἰσχύνης κρυπτὰ ἀπειπάμεθα. εἶτα μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ καὶ ἐξῆς· πανουργίας γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ δόλου ἄλλα μὲν ἐπιδείκνυσθαι, ἄλλα δὲ διαλογίζεσθαι. 590 Ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστῶντες ἑαυτούς. οἱ γὰρ ψευδαπόστολοι οὐ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας ἀλλὰ τῷ ὑποδύναμι πρόσωπον ἀληθείας συνιστῶν ἑαυτούς, οὐδ' ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἀλλ' εἰς ἀρέσκειαν τῶν ἀπατωμένων μόνον. 2 Κορ 4,12 Ὅστε ὁ μὲν θάνατος· τὰ πάθη καὶ αἱ θλίψεις καὶ αἱ θανατηφόροι συμφοραὶ, ταῦτα νῦν ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, φησίν, ἡ δὲ πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια ἣτις ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ζωὴ δὲ ἐστὶν ἡ εὐσέβεια, ὅτι τὴν ἀγήρω καὶ ἄλυπον ζωὴν καὶ ἀίδιον ἐν οὐρανοῖς προξενεῖ. 2 Κορ 5,1 Πολλὰ ἐν τοῖς ἄνω διεξήλθε δεικνύς τοὺς πειρασμούς καὶ τὸ τὸ σῶμα φθειρεσθαι πρὸς ὠφέλειαν ἡμῶν γινόμενον, νῦν τὸ πλέον λέγει ὅτι καὶ ἡ παντελὴς τοῦ σώματος ἡμῶν φθορά, ἡ διὰ τοῦ θανάτου, ὠφέλιμος· ἀπὸ γὰρ φθαρτοῦ, φησίν, ἀφθαρτον αὐτὸ λαμβάνομεν. ὅρα δὲ τῇ παραθέσει πόσον ἔδειξε τὸ διάφορον· τοῦτο ἐπίγειον, ἐκεῖνο οὐράνιον, τοῦτ' ἔστι τὸ ἐξ οὐρανοῦ τὴν ἀφθαρσίαν λαμβάνον. τοῦτο οἰκία σκήνους ὅπερ τὸ εὐδιάλυτον δηλοῖ, ἐκεῖνο αἰώνιον. εἶτα λέγει ἐκεῖνο καὶ ἀχειροποίητον· οὐ τοῦτο δηλονότι τὸ παρὸν σῶμα χειροποίητόν ἐστιν, ἀλλὰ τὰ ἐγκώμια αὖξει ἐκείνου. 2 Κορ 5,11 Ἀνθρώπους πείθωμεν, θεῶ δὲ

πεφανερῶμεθα. συμβουλῆς καὶ παραινέσεως τὸ πείθωμεν, διὸ καὶ διὰ τοῦ μακροῦ ᾧ γραπτέον. 2 Κορ 5,11–13 Τὸ εἶτε ἐξέστημεν καὶ ἐξῆς, καλῶς ἐπήνεγκε τοῖς προειρημένοις· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι, καὶ οὐ γὰρ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν, οὐ γὰρ δεόμεθα πρὸς ὑμᾶς, φησί, συστάσεως. ἂν τε γὰρ ἐξεστηκότας τις ἡμᾶς ἐρεῖ, θεῶ ἐστὶ τοῦτο ἀνακείμενον καὶ τῆς ἐκεῖθεν κρίσεως δεόμενον, οὐχ ὑμῖν. ὃ καὶ ἀλλαχοῦ ἔλεγεν· ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ὃ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. εἶτε οὖν, φησὶν, ἐξέστημεν, θεῶ ἢ τοιαύτη κρίσις ἀνάκειται, οὐχ ὑμῖν. εἶτε τινὶ ὅλως δοκοῦμεν σωφρονεῖν, ὑμῖν μᾶλλον ὑπὲρ τοὺς 591 ἄλλους πάντας νομιστέον ὑμᾶς σωφρονεῖν· ἢ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς, φησὶν ἀλλαχοῦ, ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ. δεῖ οὖν ὑμᾶς οὕτως περὶ ἡμῶν φρονεῖν καὶ λογιζέσθαι· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους τὰ αὐτὰ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ λέγειν καὶ διατείνεσθαι. 2 Κορ 6,11–13 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέωγεν, ἀντὶ τοῦ εὐπορίαν ἡμῖν παρεσχήκατε τοῦ ἀνοίγειν πρὸς ὑμᾶς τὸ στόμα· ὅταν γὰρ ὁ μὲν τις ἀγαπᾷ διαπύρως, οἱ δὲ οὐκ ἀνταγαπῶσιν ὁμοίως, πολλῶν δικαιωμάτων εὐπορίαν παρέχουσι πρὸς αὐτοὺς τῷ ἀγαπῶντι. ἀνέωγεν, φησὶν· τῷ γὰρ πλήθει καὶ τῇ ἰσχύϊ τῶν δικαιωμάτων καὶ ἡμῶν σιγᾶν ἐθελόντων, αὐτὸ ὅμως ὑπ' αὐτῶν ἔνδοθεν ἀναβλυζόντων καὶ ὑπερπηδόντων ἀνέωγεν, καὶ ἀναπετάννυσι τὰ χεῖλη πρὸς τὸ λέγειν. καὶ λοιπὸν ἄρχεται τῶν δικαιωμάτων· ὑπεραγαπῶμεν, φησί, καὶ ἐγκαρδίους ἔχομεν καὶ πλατυνόμεθα καὶ χαίρομεν ἔχοντες, καὶ αὐτοὶ τῆς ἀγάπης ἠρξάμεθα. ὑμεῖς δὲ ὡς στενοχωρούμενοι ἐὰν δέχησθε ἡμᾶς ἐν τοῖς σπλάγχθοις ὑμῶν, οὐκ ἔχετε ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' οὐδ' ὡς ἀντιμισθίαν πληροῦντες πρὸς τοὺς κατάρξαντας ἡμᾶς τῆς ἀγάπης στοργὴν ἐπιδείκνυσθε, ἀλλὰ καὶ τὸ βαρύτερον, μᾶλλον τῶν ἀπίστων ἢ τὴν ἡμῶν ἀγάπην τῶν ὑπεραγαπῶντων ὑμᾶς προκρίνετε. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὡς τέκνοις· κἂν ὡς ἀντιμισθίαν καὶ ἀντάμειψιν πληροῦντες, πλατύνθητε καὶ αὐτοί, καὶ δέξασθε ἡμᾶς ὡς καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς ἐν τοῖς σπλάγχθοις ἡμῶν, καὶ ἀγαπήσατε τῆς τῶν ἀπίστων στοργῆς ἑαυτοὺς ἐξαιροῦντες καὶ διατειχίζοντες, καθὼς κατὰ φύσιν διέστηκε καὶ διατετείχισται ἀλλήλων ἢ πίστις καὶ ἢ ἀπιστία, ἢ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ σκότους, ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ ἀντιχρίστου, αὐτὸς ὁ πιστὸς ἀπὸ τοῦ ἀπίστου, ὁ ναὸς τοῦ θεοῦ καὶ ὁ ναὸς τῶν εἰδώλων. εἰ οὖν τῆς δικαιοσύνης ἐστέ, τοῦ φωτός, τοῦ Χριστοῦ, πιστοί, ναὸς τοῦ θεοῦ, διάστητε καὶ διαχωρίσθητε ἀπὸ τοῦ σκότους, ἀπὸ τῆς ἀδικίας, ἀπὸ τοῦ ἀντιχρίστου· τῶν γὰρ ἀπίστων ἐστὶ ταῦτα καὶ τῶν κατασκευασάντων ἑαυτοὺς ναοὺς εἰδώλων, ὧν δεῖ ὑμᾶς κεχωρίσθαι καὶ ἀφωρισμένους εἶναι. τότε γὰρ καὶ ὁ κύριος εἰσδέξεται ὑμᾶς καὶ ἐνοικήσει ἐν ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατήσει πάσας κατευθύνων τὰς τρίβους καὶ τὰ διαβήματα. Ἡ καὶ οὕτως· τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέωγεν, ἀντὶ τοῦ ἔτοιμοί ἐσμεν καὶ παρεσκευάσαμεθα εἰς τὸ πάντα διδάσκειν ὑμᾶς μετὰ ἀπλότητος καὶ πλάτος καρδίας. διὸ καὶ ὑμεῖς προθύμως εἰσδέχεσθε. 592 Τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω, κατ' ἔλλειψιν εἴρηται· λείπει γὰρ ἢ ἐπιδείξασθε ἢ εἰσενέγκατε. δύναται ἐκκληφθῆναι καὶ χωρὶς ἐλλείψεως, ἵνα ἢ παρέλκον τὸ δέ. πολλὴ δὲ ἐστὶ παρὰ τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ ἢ παρολκῆ τῶν συνδέσμων ὡσπερ καὶ ἢ ἔλλειψις. εἴη δ' ἂν κατὰ παρολκῆν τοῦ συνδέσμου τὸ ῥητὸν ἐκλαμβανόμενον τοιαύτην διάνοιαν παριστῶν· στενοχωρεῖσθε ἐν τοῖς σπλάγχθοις ὑμῶν. καὶ τό τε εἰς τί; εἰς τὴν αὐτὴν ἀντιμισθίαν. ἄδικον δὲ τὸ πρὸς τὴν αὐτὴν ἀντιμισθίαν στενοχωρεῖσθαι, διὸ ὡς τέκνοις λέγω· ἔτι γὰρ ὡς τέκνων τὴν ἀγάπην ἐπιζητῶ. πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν αὐτὴν ἀντιμισθίαν, καὶ ἀγαπήσατε ἡμᾶς ὡς καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς. 2 Κορ 7,3–4 Εἰ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμᾶς ἔχεις, εἰ οὕτως ἀγαπᾷς ὡς καὶ συναποθνήσκεις καὶ συζῆν, διὰ τί ἐλέγχεις καὶ ἐπιπλήττεις; δι' αὐτὸ τοῦτο, φησὶν· ἐκ γὰρ τοῦ ὑπεραγαπᾶν πολλὴν ἔχω τὴν πρὸς ὑμᾶς παρρησίαν καὶ οὐδὲν ὑφορῶμαι σκάνδαλον, μή πως τραχύνω, μή πως εἰς ἀγανάκτησιν περιστήσω, μή πως εἰς ἀπόγνωσιν, ἢ τούναντίον εἰς περιφρόνησιν

ἀπενέγκω. ὁ γὰρ ἀληθῶς ἀγαπῶν πάσης ὑποψίας πονηρᾶς περὶ τοὺς ἀγαπωμένους ἀπήλλακται καὶ λοιπὸν θαρρούντως ἅπαντα καὶ ποιεῖ καὶ λέγει. Ἦ καὶ οὕτως· πόθεν δῆλον ὅτι οὐ πρὸς κατάκρισιν εἶπον; διότι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἔχομεν ὑμᾶς καὶ ἐξῆς. τοῦτο δὲ πόθεν δῆλον; ἐκ τοῦ θαρρεῖν ὑμῖν καὶ παρρησιάζεσθαι πρὸς ὑμᾶς. ἀλλὰ καὶ τοῦτο πόθεν δῆλον; καυχῶμαι, φησὶν, ἐν ὑμῖν· τοῦτο γὰρ ἄλλοθεν οὐ γίνεται ἢ ἐκ τοῦ λίαν πεποιθέναί καὶ θαρρεῖν. διὸ καὶ φησιν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει καὶ ἐξῆς. Πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν. ἐπετίμα πρότερον ἐν οἷς πρὸς τοὺς ἀπίστους διὰ τῆς ἀγάπης ἀπέκλινον, ἐπαινεῖ δὲ νῦν ἐν οἷς τὰ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐπιστολῇ ἐπικληθέντα αὐτοῖς διὰ σπουδῆς διωρθώσαντο· τοῦτο γὰρ ἀδεκάστου δαιτητοῦ, τὸ καὶ τὰ ἡμαρτημένα ψέγειν καὶ τὰ κατορθούμενα ἐν ἐπαίνῳ ποιεῖσθαι. 2 Κορ 7,7-9 Ὡστε με μᾶλλον χαρῆσαι. τίνος μᾶλλον χαρῆσαι; ἢ τῆς λύπης μᾶλλον χαρῆσαι ἢν ὑπέστην ἐν τοῖς εἰρημένοις πειρασμοῖς καὶ στενοχωρίαις, ἢ τῆς λύπης ἢν ὑπέστην, διότι ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ. οἰκειότερον δὲ τὸ δεύτερον· πρὸς τοῦτο γὰρ μᾶλλον καὶ οἱ ἐξῆς ἀρμόζουσι λόγοι. δυνατὸν δὲ καὶ συναμφοτέρα· φησὶν γὰρ ὅτι ἡ χαρὰ πλέον ἠύφρανεν ἢ ἡ λύπη ἠνίασεν. εἶτα· ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα 593 ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, φησὶν, ἀλλ' οὖν εἰς μετάνοιαν ἐλυπήθητε, ὅπερ ἐστὶ κατὰ θεὸν λυπηθῆναι. καὶ ἡ μὲν καθ' εἰρμόν διάνοια αὕτη, τὰ δὲ μετὰξὺ περιβολαὶ καὶ ἀντιλογίαι καὶ ἐπαναλήψεις. εἴωθε γὰρ ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ περιβολαῖς περιβολὰς συνείρειν καὶ μεστοποιεῖν τὸν λόγον· διὸ καὶ ἐπαναλήψεως δεῖσθαι, οἷον μετὰξὺ παρεμβέβληται τῆς εἰρημένης τοῦ ῥητοῦ συναφείας τὸ οὐ μεταμέλομαι. εἶτα· εἰ καὶ μετεμελόμην, καὶ πάλιν τούτου αἰτία· βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολή ἐκείνη <καὶ ἐξῆς>. καὶ οὐδὲ αὕτη ἡ περίοδος ἀπλή, ἀλλὰ περιβεβλημένη· φησὶ γάρ· εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς. καὶ οὐκ εἶπεν εἰ καὶ ἐλύπησεν ὑμᾶς, ἀλλ'· εἰ πρὸς ὥραν. τὸ δὲ νῦν χαίρω ἐπανάληψις ἐστὶ τοῦ ὥστε με μᾶλλον χαρῆσαι· ἐπειδὴ γὰρ τῇ πυκνότητι τῶν περιβολῶν ἐμέστωσε τὸν λόγον καὶ εἰς ἀσάφειαν συγκλειόμενον ἑώρα, ἐχρήσατο τῇ ἐπαναλήψει. εἶθ' οὕτως ἀπέδωκε τὸ ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν, ὅπερ ὡς καὶ προεῖρηται, συνείρεται τοῖς ἐπάνω, οἷον· ὥστε με μᾶλλον χαρῆσαι, ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἀλλὰ οὖν ὅτι εἰς μετάνοιαν ἐλυπήθητε. καὶ τοῦτο δὲ ὅμως περιβέβληται, τὸ δὲ ἀπλούστερόν ἐστιν· ὥστε με χαρῆσαι, ὅτι εἰς μετάνοιαν ἐλυπήθητε. Ταῦτα δὲ μοι διελεπτολόγηται, οὐχ ὅτι Παῦλος τούτοις ἐσεμνολόγηται, οὐδ' ὅτι ἡμεῖς αὐτὸν σεμνολογεῖν τούτοις ἔγνωμεν, ἀλλ' αἰσχύνοντες τοὺς ἕξω ἰδιωτισμὸν τῇ ἐκκλησίᾳ ὀνειδίζοντας. δείκνυται γὰρ διὰ τούτων, ἐφ' ᾧ μόνον οὐ τεθηπότες τὸν Παιανιέα καὶ τὸν τοῦ Ὀλόρου προσκυνοῦσιν, ταῖς περιβολαῖς λέγω, μακρῶ τούτους ἢ ἐκεῖνοι τοὺς ἄλλους ἀποκρυπτόμενος· καίτοι τῶν μὲν ὁ βίος ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ κατετρίβη, ὁ δὲ οὐδ' ἐμβλέψαι τούτοις ὅτι μὴ κατὰ πάρεργον χρήσιν ἠξίωσεν. καὶ μυριάκις ἐστὶν αὐτοῦ ἐν τοῖς λόγοις τὸ τοιοῦτον θεάσασθαι, τῆς χάριτος ἢ μελέτην ἄλλοι ποιοῦντες οὐ κατορθοῦσιν, καὶ ταῦτα τοῖς θεράπουσιν αὐτῆς εἰς ἐκείνων ἔλεγχον οὐδὲ ζητήσασιν ποριζούσης περιορᾶν τὴν ἐν αὐτοῖς σχολὴν καὶ τὸν πόνον μᾶλλον ἀναδιδασκούσης· δι' ὧν γὰρ, ὡς ἂν ἐκεῖνοι φαῖεν, ὁ ἰδιωτισμὸς τὰ τῆς εὐγλωττίας, ὅτε βούλεται, καὶ ἀταλαιπώρως λαμβάνει καὶ ὑποχείρια ἔχει καὶ πλέον τῶν ἔργων αὐτὰ καὶ βίον ποιουμένων, διὰ τούτων αὐτῶν ἢ σπουδῆ καὶ ὁ πόνος μάταια καὶ ἀνωφελῆ τῆς χάριτος οὐ συναιρομένης ἀπελέγχεται. 2 Κορ 7,10 Μετάνοιαν ἀμεταμέλητον, φησὶν, ὥστε εἰ κατὰ θεὸν ἐλυπήθητε, δεῖξοιτε ἂν διὰ τοῦ μηδέποτε ὑμᾶς ἀπὸ τῆς καλῆς 594 ἐκείνης μετανοίας ἀποστήναι καὶ εἰς τὸ ἐναντίον περιτραπῆναι καὶ μεταμεληθῆναι, ὅπερ ἐστὶ προτρεπομένου μηδέποτε τῆς ὀρθῆς ἐξίστασθαι κρίσεως. 2 Κορ 7,13 Ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑμῶν. δύο λέγει παρακληθῆναι παρ' αὐτῶν παρακλήσεις· μίαν μὲν, διότι αὐτὸς οὐ μάτην ἐπετίμησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ ἐκεῖνοι τὸ ἐπιτιμηθὲν διωρθώσαντο· δευτέραν δέ, ὅτι τὸν Τίτον ἀνέπασαν. αὐτὸς δὲ φησὶν· ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, δεικνύς ὅτι πολλὴν χάριν αὐτοῖς ὁ

Τίτος ὡμολόγει· ἐκ γὰρ τοῦ χαίρειν ἐκεῖνον τὴν τε ὑπερβολὴν τῆς ἀναπαύσεως καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐχαριστίας αὐτοῦ τῆς εἰς αὐτοὺς δηλοῖ. διὸ καὶ προκρίνει τὴν παράκλησιν ταύτην τῆς προτέρας παρακλήσεως. καὶ ταῦτα λέγει μᾶλλον αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγάπην Τίτου ἐφελκόμενος· ἔμελλε γὰρ πάλιν σὺν τῇ ἐπιστολῇ πέμπειν αὐτὸν πρὸς αὐτούς, τί δὲ ἦν ἡ ἀνάπαυσις Τίτου ἐφ' ᾧ καὶ ἔχαιρεν; ἢ αὐτὴ ἡ διόρθωσις αὐτῶν ἐφ' ἧ καὶ Παῦλος παρεκέκλητο; ἢ εἰς πάντα ὑπακοὴ αὐτῶν καὶ ἡ μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως ξενία καὶ ὑποδοχὴ αὐτῶν· καὶ γὰρ τεκμήριον εὐσεβείας ἢ εἰς τὸν κήρυκα αὐτῆς τιμὴ καὶ εὐλάβεια. 2 Κορ 7,14–15 Κεκαύχημαι, οὐ κατησχύνθην. ἢ ὡς ἐν κόμμα λόγου τὰς δύο λέξεις ἐκληπτέον, καὶ τὴν ἐπαγομένην τῆς προτέρας ὡς αἰτίαν ἀποδοτέον ὑποστίζοντας ἐν τῷ κεκαύχημαι· ἢ ὅπερ ἔμοιγε δοκεῖ μᾶλλον, ἑκατέραν λέξιν ὡς ἴδιον νόημα παριστῶσαν, κατὰ τελείαν στιγμὴν στίζοντας ἀναγνωστέον. καὶ εἴη ἂν ἑκατέρας λέξεως ὁ νοῦς ὁ ἀπηρτισμένος τοιοῦτος· κεκαύχημαι, φησίν, οἶον· καλῶς καὶ πρεπόντως ἐκαυχησάμην. κεκαύχημαι· εὗρον τὴν καύχησίν μου τετελειωμένην. εἶτα· οὐ κατησχύνθην· οὐκ ἐψεύσθην τῆς ἐλπίδος, οὐκ ἠσχύνθην ἐφ' οἷς προσεδόκησα τοιαῦτα. ταῦτα δὲ εἰπὼν καὶ διὰ τοῦ τύπου τῶν λέξεων καὶ τῆς προφορᾶς αὐτῶν τὴν χαρὰν ἐδήλου, καὶ τὴν παράκλησιν ἣν εἶχεν. οὕτως ἦν δυνατὸς ἐναργῆς διὰ τῶν λόγων παραστήσαι τὸ βούλημα. εἶτα· καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἢ ἐπὶ Τίτου, ἢ ἡ περὶ Τίτου καύχησις πρὸς ὑμᾶς γεγενημένη· τοῦτο γὰρ τὸ προηγούμενον δοκεῖ ὑποφαίνειν, τὸ ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν· καὶ γὰρ ὡς πάντα, φησίν, οὕτως καὶ περὶ Τίτου. ἢ μᾶλλον, ὡς καὶ ἡμῖν συνδοκεῖ· ἢ καύχησις ἡμῶν ἢ περὶ ὑμῶν ἐπὶ Τίτου, τοῦτ' ἔστιν ἐνώπιον Τίτου γεγενημένη· τοῦτον γὰρ τὸν νοῦν ἀπαιτεῖ τὰ προειρημένα· ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. 595 κεκαύχημαι, οὐ κατησχύνθην. τὸ δὲ ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ οὐκ ἐναντιωθήσεται· ὡσπερ γάρ, φησίν, ὑμῖν ἂ εἶπον ἐν ἀληθείᾳ εἶπον, οὕτως καὶ ἂ εἶπον Τίτῳ περὶ ὑμῶν, εἰς ἀλήθειαν ἀπέβη. καὶ τοσοῦτον οὐθ' ἐν ὧν εἶπον αὐτῷ περὶ ὑμῶν διαψευσθὲν εἶδεν, ὅτι καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως τῶν ἄλλων, ἀντὶ τοῦ πλέον τῶν ἄλλων, περὶ ὑμᾶς ἐστὶ καὶ ἐξῆς. Ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν, κἂν ἐνώπιον Τίτου δέη καυχῆσασθαι, κἂν ἐνώπιον ἄλλου οὐτινοσοῦν· ἢ ἐν παντὶ πράγματι, κἂν ἐπιτιμῆσαι καὶ ἀποστραφῆναι δέοι τὸν πεπορνευκότα, κἂν προσλαβεῖν καὶ ἀνακαλέσασθαι μετανοοῦντα, κἂν ἄλλο τι χρῆ γενέσθαι, ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν. 2 Κορ 8,1–5 Ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ. ἐν τῇ περικοπῇ τοῦδε τοῦ ῥητοῦ ἐξ τινὰ κατορθώματα ἐμαρτύρησε τοῖς Μακεδόσιν· πρῶτον μὲν, ὅτι κατὰ δύναμιν. μέγα δὲ καὶ τὸ καθ' ὅσον ἰσχύει τις ποιῆσαι ἐλεημοσύνην, ὁ δὲ καὶ μεῖζόν φησιν, ὅτι καὶ ὑπὲρ δύναμιν, τοῦτ' ἔστιν ἑαυτοὺς ἀποστεροῦντες. καὶ τρίτον, ὅτι αὐθαίρετοι, τοῦτ' ἔστιν οὐκ ἐδεήθησαν εἰς τοῦτο παραινέσεως ἀλλοτρίας, ἀλλ' αὐτοὶ ἐξ ἑαυτῶν τὸ ἀγαθὸν ἠρετίσαντο. τέταρτον, ὅτι μετὰ πολλῆς παρακλήσεως, ὅπερ ἐστὶ θερμῆς καὶ ὑπερβλυζούσης τὴν ἐλεημοσύνην προαιρέσεως· οὐ γὰρ ὡς αὐτοὶ ἑτέροις χάριν κατατιθέμενοι, ἀλλ' ὡς αὐτοὶ μεγάλα κερδαίνοντες παρεκάλουν, ἐδέοντο καὶ οὐκ ἀνίεσαν δεόμενοι· δεόμενοι γάρ, φησίν, ἡμῶν. πέμπτον, ὅτι καὶ παρ' ἐλπίδας Παύλου. ὅρα ποῦ ἀνεβίβασε τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ, φησί, μεγαλοψυχότερον διετέθησαν· οὐ γὰρ ἐγὼ αὐτὸς ἠλπίζον, φησί, τοσοῦτον αὐτοὺς εἰς τὴν ἐλεημοσύνην δαψιλεύσασθαι. ὁ δὲ οὐδὲ τούτοις ἠρκέσθη, ἀλλ' ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῆς περιόδου τὸ μεῖζον πάντων ἔθηκεν. τί γάρ, φησίν, ἦν ὁ κατὰ δύναμιν καὶ ὑπὲρ δύναμιν καὶ αὐθαίρετοι καὶ παρακαλοῦντες καὶ δεόμενοι καὶ παρ' ἐλπίδας ἐποίουν; τί; ᾧ μέγεθος ἀρετῆς καὶ ἐλεημοσύνης καὶ ἀξίας τῶν τοῦ Παύλου ἐγκωμίων. τί ἦν ὁ ἐποίουν; ἔδωκαν ἑαυτοὺς, φησί, πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ. οὐκ ἔδωκαν μέρος τι, καὶ μέρος παρ' ἑαυτοῖς κατέσχον, ἀλλ' ἑαυτοὺς ὅλους τῷ κυρίῳ, ὡσανεὶ οὐδὲ τὰς τοῦ ζῆν ἀφορμὰς ἑαυτοῖς κατέλιπον, ἀλλὰ πάντα δόντες τὴν ἑαυτῶν πρόνοιαν πᾶσαν καὶ φροντίδα παρέσχον τῷ κυρίῳ. διὸ καὶ τὸ μέγεθος ἐννοῶν ὁ Παῦλος τοῦ

κατορθώματος ἐπάγει· διὰ θελήματος θεοῦ, ἀντὶ τοῦ μὴ θαυμάσης, ἄνθρωπε· θεὸν 596 εἶχον συνεργόν, τοῦτον διὰ τῆς προαιρέσεως ἐφελκυσάμενοι. ἔνθα δὲ θεὸς συνεργεῖ, οὐδὲν ἀδύνατον. ὅρα δὲ πῶς χάριν αὐτὸ καὶ κοινωνίαν καλῶν ἐπὶ τέλει ἀνειπεν ὅτι ὅλους ἑαυτοὺς ἐπέδωκαν. 2 Κορ 8,8 Καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων. ἀγάπης γὰρ τῆς εἰς θεόν, εἰ βούλει δὲ καὶ τῆς εἰς Παῦλον, ἐναργῆς ἀπόδειξις καὶ δοκιμὴ ἢ εἰς τοὺς πλησίον ἐλεημοσύνη. πέπεισμαι γάρ, φησί, καὶ τὸν θεὸν καὶ ἡμᾶς δι' αὐτὸν ὑφ' ὑμῶν ἀγαπᾶσθαι, ἀλλ' ἢ τελειότερα τῆς γνησίας ἀγάπης παράστασις καὶ βεβαίωσις διὰ τῆς εἰς τοὺς πλησίον ἐλεημοσύνης ἐμφανίζεται. 2 Κορ 8,14 Ἐν τῷ νῦν καιρῷ, φησὶν· ἐν γὰρ ἐκείνῳ οὐδὲν τούτων ἐπιδείκνυσθαι δύνασαι. καὶ ἄλλως δὲ ἐν τῷ νῦν καιρῷ ἐπιτέλεσον τὴν ἰσότητά· ἐν γὰρ τῷ μέλλοντι πολλαπλασίονα ἀπολήψη. καὶ πρόσκαιρος μὲν ἢ δοκοῦσα ζημία ἐν τῷ νῦν γὰρ καιρῷ, φησὶν, διαγωνίζων δὲ ὁ ἄφατος πλοῦτος. Ἴνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα. ἐπαινετὸν μὲν γὰρ τὸ ἐξ ἑαυτῶν ἄρξασθαι ποιεῖν νουθετηθέντας μόνον πρὸς τὸ θελῆσαι, μεῖζον δὲ τὸ καὶ αὐτὸ τὸ θελῆσαι ἐξ οἰκείας βλαστῆσαι γνώμης καὶ αὐθαίρετον ἐπιδείξασθαι. εἰ οὖν τὸ μεῖζον, φησὶν, ἐπεδείξατε, καὶ τὸ ἔλαττον ἐπιτελέσατε. 2 Κορ 8,18–20 Οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. λείπει τὸ ἐστίν, ὃ δεῖ ἐπινοήσαντας κατὰ κοινῆ ἐξακούειν καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς, οἷον· οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἐστίν. οὐ μόνον δὲ θαυμασίως καὶ ἐπαίνου ἀξίως εὐαγγελίζεται καὶ κηρύσσει, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ἐστίν, ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ καὶ κεχειροτονημένος ἐστίν. ὑπὸ τίνων; ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν. εἰς τί; εἰς τὸ εἶναι συνέκδημος ἡμῶν ἐν τῷ κηρύγματι. εἴτα οὐ μόνον ἐν τῷ κηρύγματι κεχειροτονημένος ἐστίν δεῖ γὰρ ἀπὸ κοινῆ καὶ τὸ οὐ μόνον ἐκλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ χάριτι ταύτῃ καὶ ἐξῆς, τοῦτ' ἐστίν ὅτι κεχειροτονημένος ἐστίν ὡσπερ εἰς τὸ συνέκδημος εἶναι ἡμῶν καὶ κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον, οὕτως καὶ τὸ διακονεῖν τῇ ἐλεημοσίῃ. διὰ τοῦτο ἄρα καὶ ἀπέσταλται νῦν ἐπὶ τοιαύτῃ ὑποθέσει, οἷον ἄνωθεν φησὶν· εἰς τοῦτο κεχειροτόνηται ὑπὸ τῶν 597 ἐκκλησιῶν, καὶ οὐ νῦν ὑφ' ἡμῶν αὐτοσχεδιάζεται, ἀλλὰ χειροτονηθεὶς συνέκδημος ἡμῶν συνεχειροτονήθη καὶ ἐν ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ χάριτι λειτουργεῖν καὶ ὑπηρετεῖν. 2 Κορ 10,12–13 Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρίναι ἢ συγκρίναι ἑαυτοὺς τισιν. οὐ τολμῶμεν, φησὶν, οὐδὲ συναριθμῆσαι ἑαυτοὺς τοῖς ἑαυτοὺς συνιστάνουσιν, οὔτε ἐν συγκρίσει τῇ πρὸς αὐτοὺς μικρόν τι διαφέρειν αὐτῶν. τολμᾶν δὲ καλεῖ καὶ τὸ γενέσθαι ὡς ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ τὸ ἔχειν ὅλως ὁμοιότητα πρὸς αὐτοὺς, τοῦ πράγματος τὸ ἄτοπον καὶ τὸ ἐβδελυγμένον αὐτῶν δεικνὺς τῷ θεῷ. διὸ οὐ τολμῶμεν, φησὶν, ὅτι μεγάλη τιμωρία τοῖς τοιοῦτοις ἀπόκειται. τοῦτο δὲ λέγει ἅμα καὶ τοὺς Κορινθίους ἐκφεύγειν παραινῶν τὸ τοιοῦτον νόσημα, καὶ ἀπὸ τούτων διασχίζων καὶ διίστῶν αὐτούς. εἰ δὲ ἐτολμῶμεν ἑαυτοὺς συνιστάνειν ὡς κάκεῖνοι, οὐκ ἂν οἶοι ἦμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι ἐτυγχάνομεν καὶ παρόντες, ἀλλὰ μετεβαλλόμεθα ἂν ὧδε κάκεῖσε, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἄλλοι καὶ ἄλλοι γινόμενοι καὶ αὐτοὶ παρόντες καὶ ταῖς χρεῖαις καὶ τοῖς καιροῖς συναλλοιούμενοι, καὶ νῦν μὲν κόλακες, νῦν δὲ φοβεροί, καὶ τῶν μὲν δυναστευόντων δοῦλοι ὡς τοῦ θελήματος ὑπηρεταί, τῶν δὲ ταπεινῶν δεσπότης καὶ νομοθέτης· ὁ γὰρ συνιστῶν ἑαυτὸν πάντα εἰς τὸ οἰκεῖον κέρδος ἀφορῶν ποιεῖ, ἀεὶ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον συναλλοιούμενος καὶ συµμεταμορφούμενος. ἀλλ' οὔτε ὡς εἰς ἐξ αὐτῶν ἐσμεν, οὔτε πρὸς αὐτοὺς ἔχομεν κοινωνίαν ἢ ὁμοιότητά τινα· οὐ γὰρ τολμῶμεν τοιοῦτοι γενέσθαι. πῶς οὖν ἄλλοι ἐσμεν ταῖς ἐπιστολαῖς ἀπόντες, ἄλλοι δὲ παρόντες; οὐ γὰρ ἐστίν ἡμέτερον τοῦτο, ἀλλὰ τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων. ἡμεῖς δὲ τι οὐ συνιστῶμεν, ἀλλ' αὐτοὶ ἑαυτοὺς μετροῦμεν, οἷον ἀκριβολογοῦμεν, ἐξετάζομεν, αὐτὸ τὸ συνειδὸς ἐξεταστὴν ποιοῦντες, μή τι πέπρακται ὧν οὐ δεῖ, μή τι διανενόηται ἀπρεπές. καὶ αὐτοὺς συγκρίνομεν, μή τι ἄρα ἐναντίον ὧν κηρύσσομεν, ὧν ἐπηγγειλάμεθα πράττωμεν, μή τι ἀσύμφωνον τῷ προτέρῳ βίῳ. καὶ συγκρίνομεν δὲ ἑαυτοὺς οὐχὶ τοῖς συνιοῦσιν,

οὐχὶ θέατρον, φησί, τοὺς ἕξωθεν συνιόντας ποιούμενοι τῆς ἰδίας συγκρίσεως καὶ ἔξετάσεως, ἀλλὰ αὐτοῖς ἑαυτοὺς κριτὰς καὶ δικαστὰς προκαθίζοντες, ὅπερ ἐστὶν ἀδεκάστου κρίσεως. οἱ δὲ ψευδαπόστολοι καὶ ἑαυτοὺς συνιστάνοντες ἅπαν τούναντίον πρὸς ἐπίδειξιν καὶ ἀρέσκειαν τοῦ πλήθους πάντα ποιοῦσιν. διὸ οὐδὲ μετροῦσιν ἑαυτοὺς οὐδὲ ἔξετάζουσιν ἑαυτούς, ἀλλ' ἀρκεῖ αὐτοῖς εἰς πᾶσαν εὐδαιμονίαν τῷ πλήθει τῶν συνιόντων αὐτοῖς ἀρέσκειν. διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐδὲ εἰς τὰ ἄμετρα ὡσπερ ἐκεῖνοι οὔτε 598 ἐκαυχησάμεθα οὔτε καυχησόμεθα, ἀλλ' εἴ τι ἐροῦμεν καὶ πράττομεν καὶ ἐπιστέλλομεν, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος ἡμῶν καὶ λέγομεν καὶ πράττομεν καὶ ἐπιστέλλομεν. αὐτὸς δὲ οὐ λέγει μέτρον ἡμῶν, ἀλλὰ μέτρον εἰπὼν ἐπάγει· οὗ μέτρου ἐμέρισεν ἡμῖν, δεικνύς ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ μέτρον αὐτοῦ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν. Ἡ καὶ οὕτως· μὴ νομίσης ὅτι μέτρον εἰπὼν κανόνος αὐτὸς ἐμαυτῷ τὸ μέτρον ὠρίσα, ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω τὸ μέτρον, οὗ μέτρου, τοῦτ' ἔστι δι' οὗ, ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεός. τί δὲ ἐστὶν ἐκεῖνο; καὶ ἄλλα μὲν πολλά, τέως δὲ τὸ διὰ τοῦ κηρύγματος ἔλθειν μέχρις ὑμῶν καὶ καταλαβεῖν ὑμᾶς, τοῦτο τὸ μέτρον ἐκ τοῦ θεοῦ ἔχομεν, δι' οὗ ἐμέρισεν καὶ ἔταξεν ἡμᾶς μέχρις ὑμῶν φθάσαι καὶ κηρύξαι τὸ εὐαγγέλιον. Ἡ δύναται τὸ χωρίον ὅλον ἀπὸ τοῦ οὐ γὰρ τολμῶμεν μέχρι τοῦ οὐ συνιοῦσιν κατ' ἐκείνων εἰρηῆσθαι τῶν ἀλαζόνων, καὶ τὸ ἀλλ' αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ὡς αἰτία εἰρηῆσθαι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων, οἷον· αὐτοὶ γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συγκρίνοντες οὐ συναισθάνονται ἀλαζονευόμενοι καὶ ἀπατῶντες ἑαυτούς· ὡσπερ γὰρ ὁ παρ' ἑαυτῷ φρόνιμος ἰσχυρῶς ἄφρων ἐστίν, οὕτως καὶ ὁ παρ' ἑαυτῷ μέγας καὶ ὑψηλὸς καταγέλαστος καὶ ἔσχατος πάντων. 2 Κορ 11,4-7 Ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει, ὃν ἔδει κηρυχθῆναι καὶ οὐκ ἐκηρύξαμεν. Ἡ εὐαγγέλιον ἕτερον, ὃ ἔδει λαβεῖν ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐλάβετε. Ὁ οὐκ ἐδέξασθε, ὃ ἔδει δέξασθαι ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐδέξασθε. Ἡ καὶ οὕτως· διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς αὐτοὺς τῆς πρὸς τοὺς ψευδαποστόλους προσοχῆς ἀποτρέπει, οἷον· εἰ γὰρ ἄλλον Ἰησοῦν ὁ ψευδαπόστολος τοῦτον γὰρ ἐρχόμενον λέγει, οἷον ἐπεισερχόμενον καὶ ἕξωθεν ἐπεισιόντα, εἰ οὖν οὗτος, φησὶν, ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν ἔδει κηρυχθῆναι παρ' ἡμῶν καὶ οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ ἄλλο πνεῦμα ἔδει λαβεῖν ὑμᾶς παρ' ἡμῶν καὶ οὐκ ἐλάβετε, ἢ ἄλλο εὐαγγέλιον ἔδει δέξασθαι ὑμᾶς καὶ παρ' ἡμῶν οὐκ ἐδέξασθε, εὐλόγως ἂν αὐτοῖς προσείχετε. εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον οὔτε γὰρ αὐτοὶ οἱ ψευδαπόστολοι θαρρήσουσι τοῦτο εἰπεῖν, οὔτε δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ, πῶς οὐ λίαν ἄτοπον ἡμῶν ἐκείνους προκρίνειν τῶν μηδὲν ὑστερησάντων, μηδὲ τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων; Καλῶς ἀνείχεσθε. τὸ καλῶς ἀνείχεσθε οὐκ ἐπαινοῦντός ἐστι τὴν τοιαύτην γνώμην ἄπαγε ἀλλ' ἐκ περιουσίας ἐλέγχοντος· 599 φθορὰν γὰρ πρὸ μικροῦ τὸ ἀνέχεσθαι τούτων καὶ προσέχειν αὐτοῖς ἀπεκάλεσεν. τί οὖν ἐστὶν ὃ λέγει; ἀπροφάσιτος ὑμῶν ἐστίν, φησὶν, ἢ ἀπάτη, ὅταν ἄμφω ἡμῶν τε καὶ τῶν ψευδαποστόλων τὰ αὐτὰ δοκούντων λέγειν, ἡμῶν μὲν ἀφίστασθε, ἐκείνοις δὲ προστίθεσθε· οὐ γὰρ ἔχετε πρόφασιν τῆς ἀπάτης τὴν καινότητα καὶ τὸ ἐξηλλαγμένον εἰς τελειότητα τῶν δογμάτων. εἶωθε γὰρ ἡ καινότης ὑπογαργαλίζει καὶ ἐφέλκεσθαι τοὺς ἀπλουστέρους· ὑμῖν δὲ οὐδ' αὕτη ἢ πρόφασις ὑπελείφθη. Εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει. ὁ λόγος καὶ ἡ γνῶσις οὐκ αἰεὶ τὰ αὐτὰ παρὰ τῷ θεσπεσίῳ Παύλῳ σημαίνει, ἀλλ' ἐνίοτε μὲν λόγον λέγει τὸ ἔχειν χάρισμα διδασκαλικόν, γνῶσιν δὲ τὸ συνιέναι μὲν τὸν τοῦ κηρύγματος λόγον, μὴ μόντοι δύνασθαι καὶ ἑτέρους ὠφελεῖν καὶ διδάσκειν. ἐνίοτε λόγον μὲν λέγει τὸ ἐγγεγυμνάσθαι τῇ Ἑλληνικῇ σοφίᾳ, μηδὲν δὲ τῆς θείας μετέχειν, μόνον δὲ κατεστρωμυλῶσθαι, γνῶσιν δὲ τὸ τετελειῶσθαι ἐν τῇ θεοσοφίᾳ, ὥστε καὶ αὐτὸν ἀκριβῶς εἰδέναι καὶ ἑτέρους ἰκανὸν εἶναι διδάσκειν καὶ Χριστῷ προσάγειν. ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν λόγον μὲν ἀπλῶς, ὡς εἰώθαμεν, τὸν προφορικόν, γνῶσιν δὲ τὴν ἐν τοῖς δόγμασιν εἴδησιν. παράδειγμα τοῦ μὲν πρώτου· ᾧ μὲν γὰρ δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως, τοῦ δὲ δευτέρου τὸ νῦν προκείμενον· ἰδιώτης τῷ λόγῳ,

ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει, τοῦ δὲ τρίτου· ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ ἐν παντὶ λόγῳ καὶ γνώσει πάση. Ἄλλ' ἐν παντὶ φανερωθέντες ἐσμέν λείπει γὰρ τὸ ἐσμέν οἶον· ἐν παντὶ πεφανερωμένοι ἐσμέν. τί δὲ πεφανερώμεθα ὑμῖν; ὅτι οὐδὲν τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων ὑστερήσαμεν, ὅτι οὐκ ἐσμέν ἰδιῶται τῇ γνώσει, ἀλλ' ἱκανοὶ διδάξαι καὶ τελειῶσαι ἐν τῇ πίστει. καὶ ἀπλῶς ἐν παντὶ ἐγνώσμεθα ὑμῖν, καὶ οὐκ ἔστιν ὑμῖν οὐδεμία ἔγκλησις καθ' ἡμῶν οὐδ' ἀγνοίας πρόφασις, εἰ μὴ ἄρα βούλεσθε τοῦτο ἀμαρτίας πρόφασιν λαβεῖν, τὸ μηδὲν λαβεῖν ἐμὲ ἐξ ὑμῶν. τοῦτο δὲ ἐντρέπων φησὶν ἀντὶ τοῦ· εἰ μὴ ἄρα τὰ κατορθώματα ἡμῶν καὶ ἐφ' ᾧ ἄλλοι καυχῶνται, ταῦτα ἡμῶν εἰς ἀμαρτίαν λογίζεσθαι ἐγνώκατε, καὶ ἐφ' ᾧ ὑψῶσαι ὑμᾶς ἐπετήδευσα, τοῦτο εἰς κατηγορίαν ἡμῶν περιτρέπεται. τοῦτο δὲ καὶ Παύλου ἐστὶ λίαν θαρροῦντος τῷ βίῳ καὶ τῇ κατὰ θεὸν πολιτείᾳ, ὅτι αὐτοὺς ἐκείνους δείκνυσι μηδὲν ὅλως ἔχοντας εἰπεῖν κατ' αὐτοῦ καὶ ἐκείνων ἐλέγχοντος τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ πονηρίαν, ὅτι μηδὲν ὅλως ἔχοντες ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπερθαυμάζουν ὄντες δίκαιοι, ὅμως τοὺς ψευδαποστόλους οὐδὲν ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον Παύλου ἔστεργον. 600 2 Κορ 11,11-12 Τί οἶδεν ὁ θεός; ὅτι ἀγαπῶ ὑμᾶς, φησὶν. διὰ τί οὖν οὐ λαμβάνεις; ἵνα ἐκκόψω καὶ ἐξῆς. 2 Κορ 11,14 Οὐ θαυμαστόν, φησὶν· διὰ τί; ὅτι μιμεῖσθαι πάντως χρεωστοῦσι τὸν διδάσκαλον, ὃς ἄγγελος ὢν σκότους, φωτὸς εἶναι σχηματίζεται. 2 Κορ 11,16 Ἔστιν ἀφροσύνης ῥῆμα εἰπεῖν μὴ ὄντα ἄφρονα μηδὲ τὰ τοῦ ἄφρονος ποιοῦντα. ἄφρων μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ μάτην μεγαλορημονῶν καὶ εἰς κενὸν ἀλαζονευόμενος, ὃς μετὰ τοῦ εἶναι ἄφρων καὶ ἀφροσύνης λέγει ῥήματα καὶ τὰ τοῦ ἄφρονος ποιεῖ. ὁ δὲ λέγων περὶ ἑαυτοῦ καὶ μεγάλα καὶ ἀληθῆ καὶ ἔνεκεν ὠφελείας ψυχικῆς, ἀφροσύνης μὲν δόξει ῥήματα λέγειν ὅσον ἐπὶ τῇ ὁμοιότητι τῆς προφορᾶς τῶν λόγων, οὐ μὴν ἄφρων, ἀλλὰ καὶ λίαν ἔμφρων, καὶ τὰ τοῦ ἔμφρονεστάτου πράττων, ὅτι καὶ διαβολῆς ἀλόγου κατεφρόνησεν ἐπὶ τῇ ἐτέρων σωτηρίᾳ καὶ ὠφελείᾳ. διὸ οὐκ ἔστιν ἐναντίον τὸ εἰπεῖν πρὸ ὀλίγων· ὠφελὸν ἀνείχεσθέ μοι τι ἀφροσύνης ῥῆμα εἰπεῖν μέλλοντος, καὶ τῷ νῦν λέγειν· μὴ τίς με δόξη ἄφρονα εἶναι. μὴ τις οὖν, φησί, δόξη ἄφρονα εἶναι· οὐ γὰρ δι' ἑμαυτὸν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς ἐρεῖν μέλλω ἢ μέλλω λέγειν. εἰ δὲ μή, καὶ ὡς ἄφρονά με ἠγήσασθε καὶ παραδέξασθε· οὐκ ἀποστρέφομαι γὰρ οὐδὲ τὸ ἄφρων νομισθῆναι διὰ τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν, καὶ γὰρ ἢ μέλλω ἐρεῖν εἰς στήριγμα ὑμῶν καὶ ὠφέλειαν ψυχῆς συντελεῖ. 2 Κορ 11,23 Παραφρονῶν λαλῶ, ἀντὶ τοῦ· εἰ καὶ δόξω τισὶ παραφρονεῖν ἐν τῷ λέγειν με. ὑπὲρ ἐγώ· ποία γὰρ ὅλως παραφροσύνη τὸ ὑπὲρ τοὺς ψευδαποστόλους λέγειν ἑαυτὸν διάκονον εἶναι Χριστοῦ; 2 Κορ 11,25 Τὸ τρις ἐναυάγησα ἐρμηνεύων φησὶν, ὅτι τρις ἢ ἀνθρωπότης ἐναυάγησεν· ἅπαξ ἐν τῷ παραδείσῳ διὰ τῆς παραβάσεως, δευτέρον ἐν τῷ κατακλυσμῷ, τρίτον μετὰ τὸ δέξασθαι τὸν νόμον. 601 Νυχθήμερον. νύκτα λέγει ἐνταῦθα ὁ ἀπόστολος τὴν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐν τῇ σκοτεινῇ πλάνῃ διατριβήν, ἡμέραν δὲ τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν ἐν τῷ φωτεινῷ βαπτίσματι διαγωγῆν. 2 Κορ 12,1 Καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι, ἀντὶ τοῦ· καυχᾶσθαι δὲ ἄλλα παρὰ τὰ τῆς ἀσθενείας μου οὐ συμφέρει μοι. εἶπε γὰρ πρὸ μικροῦ· εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχῆσομαι. εἶτα θεῖς μεταξὺ τῆς ἀσθενείας παράδειγμα, ἐπάγει ἀποδιδούς πρὸς τὸ προειρημένον, οἶον· ἢ δὲ οὐκ ἔστιν ἀσθενείας ἀλλὰ μᾶλλον ὕψους καὶ δυνάμεως, ταῦτα, φησὶν, οὐ συμφέρει μοι. πῶς οὖν φησι καὶ ταῦτα λέγων· οὐκ ἐβουλόμην; διὰ δὲ τὴν ὑμετέραν σωτηρίαν καὶ ἢ μὴ βούλομαι ἀναδέχομαι. καὶ σκόπει πῶς πανσόφως διαιτᾷ· οὐ σιωπᾷ παντελῶς ἵνα ὠφελήσῃ, καὶ οὐ λέγει ἀνακεκαλυμμένως, ἀλλ' ἐν καὶ τοῦτο συνεσκιασμένως ἵνα φύγῃ τὸ καυχᾶσθαι, καὶ τότε ἀνάγκης αὐτῷ τῆς ἀπὸ τῶν ψευδαποστόλων ἐπικειμένης, παιδεύων διὰ τούτου μηδὲν μέγα περὶ ἡμῶν αὐτοὺς λέγειν, κἂν ἀληθὲς ᾖ, εἰ μὴ ἐκ πολλῆς ἀνάγκης. 2 Κορ 12,2-3 Τὸ εἶτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἶτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, δευτέρον ἔφη, οὐχ ὡς ἂν τις οἰηθείη, περιττολογῶν καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς

άρπαγῆς ἄμφω τιθείς, ἀλλὰ τὸ μὲν τίθησιν ἐπὶ τῆς πρὸς οὐρανούς ἀρπαγῆς, τὸ δὲ πάλιν ἐπὶ τῆς ἐκεῖθεν ἀρπαγῆς τῆς εἰς τὸν παράδεισον, εἰ δὲ καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρπαγῆς ἐτίθει, οὐκ ἂν ἦν τοῦτο περιττολογία· παράδοξον γὰρ καὶ ὑπερφυῆς ἀναγγέλλων πρᾶγμα τὸν τρόπον ἀγνοεῖν διατείνεται μετ' ἐπιμονῆς. Ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον, οὐχὶ ἕως τοῦ τρίτου τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν ἀέρος, ὡς τινες ἐφαντάσθησαν, ἀλλ' ἕως τρίτου οὐρανοῦ. 2 Κορ 12,6-7 Καλῶς φησιν· οὐκ ἔσομαι ἄφρων· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄφρονος τὸ ἐπὶ σωτηρία καὶ ὠφελεία ψυχῶν καὶ ἀνάγκης ἐπικειμένης τὴν παρὰ θεοῦ 602 παρασχεθεῖσαν αὐτῷ χάριν ἀνακηρύττειν, μᾶλλον δὲ καὶ λίαν ἔμφρονος καὶ φιλανθρώπου τὸ παριδεῖν καὶ ὑποψίαν οἰήσεως ἔνεκεν σωτηρίας ἀνθρώπων. Τὸ καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων πρὸς τὸ ἐλεύσομαι γὰρ εἰς ὄπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου ἐξακουστέον. Ἄγγελος μὲν σατᾶν ὁ ὑπηρετούμενος τῷ ἀντικειμένῳ δαίμονι ἄνθρωπος, σκόλοψ δὲ οὐς οἱ τοιοῦτοι πειρασμούς αὐτῷ καὶ θλίψεις ἐπέφερον. Καὶ τοῦτο ταπεινοφροσύνης τὸ ὁμολογῆσαι, ὅτι οὐκ ἔφερε ῥαδίως τὰς ἐπιβουλάς, καὶ ὅτι πολλάκις παρακαλέσας οὐκ ἤνυσεν· τὸ γὰρ τρις πολλάκις δηλοῖ. 2 Κορ 12,11 Γέγονα ἄφρων ταῦτα εἰπὼν, φησίν. οὐ κατ' ἀπόφασιν δὲ τοῦτο λέγει οἶδεν γὰρ αὐτὸς μηδὲν ἄφρονος εἰπὼν ἀλλὰ τοῦτο φησιν ὡς κατ' ἐρώτησιν καὶ ἐπαπόρησιν πρὸς αὐτούς, οἷον· ἄρα ταῦτα διεξελθὼν ἄφρων ὑμῖν ἔδοξα; καὶ τούτου, φησίν, ἡ αἰτία εἰς ὑμᾶς ἀνατρέχει· αὐτοὶ γὰρ με ἠναγκάσατε ψευδαποστόλους οἰκειούμενοι. Εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν. εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς οὐκ ἐνέδωκα πάντα πράττων χάριν ὑμῶν, οὐδὲ κατωλιγώρησα ὑμῶν. μὴ τοῦτο ἠττηθῆτε; μὴ τοῦτο ἀδικίαν νομίσητε; χαρίσασθε δέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην. 2 Κορ 13,3 Καὶ αὐτὸ τὸ δοκιμὴν ζητεῖν ἀμάρτημα ἦν· τὸ γὰρ ἐκπειράζειν, καὶ μάλιστα μετὰ τσαῦτα, ἀχαρίστων ἦν καὶ ἀγνωμόνων καὶ ἀβεβαίων. 2 Κορ 13,4α Διὰ γὰρ τὰς ἡμῶν ἀμαρτίας καὶ ἀσθενείας ὁ ἰσχυρὸς καὶ ἀναμάρτητος ἐσταύρωται. ἢ ἐξ ἀσθενείας, ὡς οἱ ἄπιστοι ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι; ἢ ἐξ ἀσθενείας, ὡς ὑμῖν ἀκόλουθον νομίσει· εἰ γὰρ δοκιμὴν ἔτι ζητεῖτε, καὶ τὸν σταυρὸν ἄρα ἐξ ἀσθενείας νομιεῖται ὑπομεῖναι. 603 Ἐκ δυνάμεως θεοῦ, ἀντὶ τοῦ ὡς θεός, ὡς δυνατός, ὡς ἐκουσίως καὶ ἃ ἔπαθε παθὼν. ἢ οὕτως· εἰ καὶ ἐσταυρώθη, φησίν, ὡς τὴν παθητὴν φύσιν καὶ ἀσθενῆ ἀναλαβὼν, ἀλλὰ ζῆ ἐκ νεκρῶν ἀναστάς, ὡς τὴν παντοδύναμον καὶ θείαν φύσιν φέρων ἐν ἑαυτῷ. 2 Κορ 13,4β Τὸ καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἢ ὅτι ἃ πάσχομεν δι' αὐτὸν πάσχομεν, ἢ ὅτι δοκοῦμεν ὑμῖν ἀσθενεῖν ἐκ τοῦ μὴ κολάζειν καὶ τιμωρεῖν ὑμᾶς. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐν Χριστῷ ποιοῦμεν· αὐτὸς γὰρ ἡμᾶς ἐδίδαξεν ἀνέχεσθαι καὶ μακροθυμεῖν, ἀλλ' ὡσπερ ἀνέχεσθαι καὶ μακροθυμεῖν οὕτως ἐπὶ τῶν ἀναληγῆτως ἐχόντων καὶ μὴ μεταμελομένων τὴν τιμωρητικὴν καὶ κολαστικὴν δύναμιν ἐπιδείκνυσθαι· οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ποιεῖ. Ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν αὐτῷ, τοῦτ' ἔστι δειχθησόμεθα ὑμῖν ζῶντες, οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ σὺν αὐτῷ τῷ Χριστῷ· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἁπλῶς ζῶντες, ἀλλ' ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τὴν ζωὴν ἔχοντες, δι' ἧς καὶ αὐτὸς θάνατον πατήσας καὶ ἄδην σκυλεύσας καὶ ἀνέστη καὶ ζῆ. αὕτη δὲ ἡ ζωὴ καὶ ἡ δύναμις δηλονότι τιμωρητικὴ ἐστὶ τῶν τὰ ἔργα τοῦ πονηροῦ πραττόντων, ὡσπερ σωστικὴ τῶν μετάνοιαν ἐπιτελούντων. διὰ τοῦτο δὲ λέγει ὅτι μὴ καταφρονεῖτε ἡμῶν ὡς ὀρώντες ἡμᾶς διωκομένους καὶ μυρία πάσχοντας· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς κατεφρονήθη σταυρούμενος, ἀλλ' ἀναστάς πάντα ὅσα ἠθέλησεν ἐποίησεν. καὶ ἡμεῖς δὲ ἃ πάσχομεν δι' αὐτὸν πάσχομεν ὥστε καὶ εἰ πάσχομεν, ἐκεῖνος δὲ ζῆ καὶ δύναται, καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ, οἷον· αὐτοῦ θέλοντος καὶ ζῶμεν καὶ δυνατοὶ ἐσμεν ποιῆσαι ὃ βουλόμεθα εἰς ὑμᾶς, καὶ μάλιστα εἰς ὑμᾶς, ὅτι πολλὰ ἔχομεν ἀπειθούντων ὑμῶν δικαιώματα καθ' ὑμῶν. 2 Κορ 13,5 Ἄρα μὴ ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει; ἄρα μὴ ἑαυτοὺς δοκιμάζετε; τὸ γὰρ ἔτι δοκιμὴν ζητεῖν τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ καὶ οὕτω ἀκριβῶς πεπεῖσθαι ὡς ἐν τῷ διδασκάλῳ λαλεῖ ὁ Χριστός, τί ἕτερόν ἐστιν ἢ καὶ ἑαυτοὺς πειράζειν εἰ ἐστε πιστοί, καὶ

ἀμφιβάλλειν καὶ περὶ ἑαυτῶν; μᾶλλον δὲ καὶ ἀγνοεῖν ἐστὶν ὅλως ὅτι Χριστὸς ἐν ὑμῖν· εἰ γὰρ οὐκ ἐν τῷ διδασκάλῳ ὁ Χριστός, πολλῶ μᾶλλον οὐδ' ἐν τοῖς μαθηταῖς, ἀλλὰ πῶς, φησὶν, οὐκ ἐπιγινώσκετε ὅτι ἐν ὑμῖν ὁ Χριστός, ὃς καὶ χαρίσμασι διαφόροις ἐπλούτισεν ὑμᾶς; ἢ διὰ τῶν πράξεων ὑμῶν ἀδοκίμους ἑαυτοὺς παραστήσαντες καὶ τούτων ἐξεπέσετε; τοῦτο δὲ ἵνα εἴπη ὅτι, εἰ ὑμεῖς χαρίσματα καὶ ἰσχὺν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐλάβετε καὶ 604 ἔχετε, εἰ μὴ ἀδοκίμους ἑαυτοὺς παρασκευάσαντες τούτων ἐστερήθητε, οὐχὶ ἐγὼ πολλῶ μᾶλλον ἐξουσίαν ἔχω κατὰ τῶν τὰ θελήματα τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων ἐπιτελεῖν αἴρουμένων, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς; Ἦ καὶ οὕτως· ἐν ἐμοὶ δοκιμὴν ζητεῖτε; ἑαυτοὺς πειράζετε ἐπιπληκτικῶς, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει. ὡς γὰρ ἔοικεν, καὶ ταύτης ἐξέστητε, ἐπεὶ οὐκ ἂν δοκιμὴν ἐπεζητεῖτε. εἶτα ὡσπερ λεαίνων τὸ σφοδρὸν τῆς ἐπιτιμήσεως· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε, φησὶν, ἑαυτοὺς ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν; ἀντὶ τοῦ ἐγὼ οὕτως ὑμᾶς ἐπιγινώσκω ὅτι Χριστὸς ἐν ὑμῖν· εἰ δὲ αὐτοὶ τοῦτο ἀγνοεῖτε, ὑμῶν ἄρα τὸ ἔγκλημα. οὐκοῦν ἀδοκίμους ἑαυτοὺς ἀπειργάσασθε. ἅμα δὲ καὶ ἐντρέπει ὡς εἰ ἐγὼ τὸν Χριστὸν ἐν ὑμῖν εἶναι γινώσκω, εἰ μὴ ἀδόκιμοι γεγονάτε, πῶς αὐτοὶ ἔτι δοκιμὴν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ ζητεῖτε; καὶ δῆλον ὅτι τριχῶς ἐστὶν ἐκλαβεῖν τὸ χωρίον· κατὰ συμβουλήν καὶ παραίνεσιν ὡσπερ ἕτεροι, κατὰ ἐπαπόρησιν καὶ ἔλεγχον, κατὰ ἐπιτίμησιν καὶ ἐπίπληξιν ὡς νῦν ἔκκειται. 2 Κορ 13,7 Εὐχομαι δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν. πῶς οὖν καὶ ἐλπίζεις δόκιμος ὀφθῆναι, καὶ πάλιν εὐχεσθαι μὴ γενέσθαι; εὐχομαι μὲν βελτιωθῆναι ὑμᾶς καὶ μὴ δεηθῆναί με τῆς ἐφ' ὑμᾶς τιμωρίας μηδὲ δόκιμον ἐν ταύτῃ δειχθῆναι. τοῦτο εὐχομαι, ἐν τούτῳ χαίρω. εἰ δὲ ἐπιμένετε τῇ ἀμαρτίᾳ καταφρονοῦντες τῆς τιμωρίας, ἀνιώμενος μὲν καὶ βαρυθυμῶν ὅμως τιμωρήσομαι· ῥάδιον γάρ μοι τὸ ἐλπίζειν τοῦτο. 2 Κορ 13,11 Χαίρετε μαθόντες ὅτι ἅπερ ἠπέιλησα, οὐχ ἵνα ποιήσω ἠπέιλησα, οὐδὲ θέλω τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀπεύχομαι γενέσθαι. ἠπέιλησα δὲ ἵνα διορθωθέντες μηδὲν ἀνιαρὸν πάθητε. διὸ χαίρετε. Καταρτίζεσθε, οἷονεὶ ἐν ἀρετῇ τελειοῦσθε καὶ τᾶλλα πράττετε· ταῦτα γὰρ ὑμῶν κατορθούντων οὐ μόνον οὐδὲν δεινὸν πείσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.